השותפין

השותפין. שיש להן חלר בשותפות וכמי שניהן פתוחין לתוכו וכל חצירות ששנו חכמים לפני הבתים הן ורוב משמישן בחלר: **בחמלע.** זה נותן מחלקו חלי מקום עובי הכותל וכן זה: **גויל גזיז כפיסין.** הכל מפרש בגמרא [ג.]: **הכל כמנהג המדינה.** אם מנהג לבנות בגויל אין חבירו יכול לומר איני חפץ אלא גזית: **זה נותן ג' טפחים כו'.** שעובי כותל גויל ו' טפחים ושל גזית חמשה ושל כפיסים ד' ושל לבינים ג': **לפיכך.** הואיל ובתחלת הבנין חייבוס חכמים לבנות בין שניהם אם נפל הכותל לאחר שנים רבים אין האחד יכול לומר כל הכותל נבנה בחלקי ומשלי היו האבנים אע"פ שהוחזק יותר מחבירו וכגון שנפל הכותל בחלקו כדמפרש בגמ' [ד.]: **וכן בגינה.** מחייבין את שניהן לבנות במקום שנהגו לגדור בחמלע: **אבל בבקעה.** שדה הלבן: **מקום שנהגו כו'.** בגמ' [שם] מפרש מאי קאמר: **ועושה חזית מבחוץ.** מפרש בגמ' [שם]: **ועושין חזית מלאן ומלאן.** להודיע ששניהם עשאוהו: **גמ' גודא.** כותל: **כדתנן.** דקרי תנא לגודא מחילה: **מחילת הכרם.** שסמוך לשדה הלבן של חבירו: **אומר לו.** לבעל הכרם גדור אתה שלא יאסרו גפניך את תבואת השדה משום כלאים לפי שסמך בעל השדה את זרעיו סמוך לגדר כדתנן בפרק שני (דף כו.) היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן את אילנותיו וזה סומך לגדר את זרעיו מכאן וכשאין שם גדר תנן בפ' שני [שם] לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אא"כ הרחיק ממנו ד' אמות כדי עבודת הכרם דבהכי הוי כלאים: **חזרה ונפרצה אומר לו.** לגדור: קידש

השותפין. כולה מזיקין חדא מסכתא היא כדאמרינן בהגזל קמא (ב"ק דף קב.) ובפ"ק דע"ז (דף ז.) ואפי' לא הוי חדא מסכתא צריך לפרש למה נשנית מסכתא זו אחר ב"מ כדאשכחן דדייק גמ' ברים מפ' שבועות (דף ב:) מכדי תנא ממכות סליק מ"ש דקתני שבועות וכן בכמה מקומות והא דאמר (ב"ק קב.) בתרי מסכתות אין סדר למשנה היינו לענין מחלוקת ואח"כ סתם משום דרבי לא שנה לתלמידיו כסדר המסכתות ופעמים שנה האחרונה קודם לראשונה ואור"י דהיינו טעמא משום דקאי אהך פירקא דלעיל (ב"מ דף קטז:) הבית והעלייה של ב' שנפלו חולקים בעליס וכו' וקרי להו התם בגמ' שותפין וקתני נמי (שם דף קיח:) ב' גגות זו ע"ג זו וירק בינתים דהוי ענין שותפות:

כפיסין. מפרש בגמ' ארמי וקשה לר"י והכתיב (מבקוק ב) וכפיס מעץ יענה משמע שהוא של עץ ואור"י דשמא היו מעמין עליס מלמעלה ומלמטה: **בגויל** זה נותן ג' **טפחים** כו'. והא דלא קאמר בגויל ו' טפחים משום דלא נטעי למימר ו' לכל אחד וא"ת אמאי אצטריך למיתני מדת גויל וגזית כיון דתנן הכל כמנהג המדינה כמו שנהגו כן יעשו וי"ל דאם נהגו יותר מו' בגויל לא יעשה וכן כולם אלא כשיעור המפורש ומיהו אם נהגו לעשות פחות מו' יעשה דאפילו אם נהגו בהולא ודפנא יעשה כדמפרש בגמרא וא"ת ומאי בעי בגמ' הכל כמנהג המדינה לאתויי מאי ומשני לאתויי אחרא דנהיגי בהולא ודפנא לימא לאתויי כמנהג כל המקומות כמו שנהגו ונראה לר"ת דדוקא בהולא ודפנא אבל פחות מכאן אפילו נהגו מנהג הדיוט הוא ומוכיח מכאן דיש מנהגים שאין לסמוך עליהם אפילו היכא דתנן הכל כמנהג המדינה: **לפיכך** אם נפל הכותל וכו'. פי' לפי שבונים הכותל בעל כרחם או משום דהקנו זה לזה לעשות גודא בלישנא קמא וכגון דידוע לנו עדיין וזוכרים שהקנו זה לזה ולישנא בתרא משום היזק ראיה וא"ת ומאי איריא משום דבונין הכותל בעל כרחם בלאו הכי נמי הוי של שניהם אפי' נפל לרשותא דחד מינייהו כיון דאין חזית לא לזה ולא לזה כדפריך בגמרא[ג] גבי בקעה לא יעשה חזית לא לזה ולא לזה ומי הוה דהאיך דנפל לרשותו מאי פריך הא צריך לעשות חזית שלא יפול לרשות אחר ויאמר שלו הן והא דאמרינן בהשואל (ב"מ דף ק.) גבי מחליף פרה בחמור וכן ברים הבית והעלייה (שם דף קטז:) וליחזי ברשות דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה היינו משום דהתם מתחילה מצורר היה הדבר וברשות אחד מהן נולד הספק אבל הכא מעיקרא נולד הספק ואם היו באין לחלוק בעוד שהכותל קיים היו חולקין בשוה מספק אפילו לרבנן דסומכוס דלית להו ממון המוטל בספק חולקין הכא מודו כיון דליכא הכא חזקה לזה יותר מלזה הילכך אפילו נפל לרשותא דחד מינייהו לא יפסיד האחר כחו והא דלא אמר הכא כל דאלים גבר כמו בזה אומר של אבותי (לקמן דף לד:) התם הוא דליכא דרדא דממונא אבל הכא איכא דרדא דממונא ומתרץ ר"י דהיינו הך דפריך בגמרא[ד] פשיטא כדפירש בקונטרס דאפילו לא פסיק לן דינא דמתניתין שמתחילה בין שניהם עשאוה בעל כרחם היו חולקין בשוה ואפילו דנפל לרשותא דחד מינייהו כדמוכח גבי בקעה ומשני לא צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו פירוש ושהו ברשותו הרבה מהו דתימא כיון דשהו ברשותו הרבה ניחמניה שעשאוה כולה [ה]מיגו דאיבעי אמר ממך לקחתיה והיה נאמן משום דשהו הרבה ואף על גב דאמר ברים הבית והעלייה דשותפין לא קפדי אהדדי הכא מיירי דשהו יותר מכדי רגילות דאלו משום דשותפין נינהו לא יקפידו עד עולם ולא דמי לגודרות דאין להם חזקה (לקמן דף לו.) לפי שאין ידוע ביד מי הם אבל הכא לא היה לו להשהותו כל כך ברשותו קמ"ל כיון דמעיקרא על שניהם היה לעשות לא מהימן לומר שהוא עשה הכל דמיגו במקום עדים הוא לאנן סהדי שלא עשאה לבדו כיון שהיה יכול לדחוק את חבירו בדין שהיה עושה עמו אבל בבקעה אם שהו הרבה היה נאמן לומר שעשאה במיגו דאי בעי אמר לקחתיה והאי שיטתא אינו אלא מאבנים אבל מקום הכותל לעולם פשיטא שחולקין אותו ואיידי דנקט אבנים נקט המקום:

סברוה מאי מחיצה גודא. אע"ג דלנסוף קאי קאמר סברוה לפי שזה הלשון אינו עיקר מחמת פירכא דלקמן ודיחוי בעלמא הוא האי דמשני וכלשון שני הלכה וכן פוסק ר"ת ואגב דנקט בהאי לישנא סברוה נקט נמי בלישנא אחריתי ועוד אור"י דבפרק קמא דנדרים (דף יח.) איכא סברוה אע"ג דלנסוף קאי ומסיק הכי: **כדתניא** מחיצת הכרם שנפרצה. יש ספרים דגרסי דתנן ואומר ר"ת שאינה משנה בשום מקום ו)(וא"כ) היכי פשיט מינה בהגזל קמא (ב"ק דף ק. ושם) דר"מ דאין דינא דגרמי ואם היתה משנה הוה אמי שפיר דסתם משנה ר"מ היא ואומר ר"ת דמשמע ליה דאתיא כר"מ מכח מתניתין דכלאים דמייתי התם המסכך [את] גפנו על גבי תבואתו של חבירו [ה"ז] קידש וחייב באחריותו והיינו סתם משנה היא הילכך ההיא נמי דקתני קידש רבי מאיר היא ואין להאריך כאן יותר: **אומר** לו גדור. פירוש לבעל הכרם (ג) והוא המזיק דארבע אמות שאמרו להרחיק הוא בשביל עבודת הכרם כדאמרי' בפ' שני לקמן (דף כו.) ואפילו ר' יוסי דקאמר לקמן (דף יח: כה:) על היזיק להרחיק את עצמו האמר רב אשי לקמן (דף כה:) מודי ר' יוסי בגירי דיליה ואומר ר"י דלהכי קתני אומר לו גדור ולא קתני חייב לגדור כפי שצריך להתרות בו ואם לא התרו בו לגדור אינו חייב באחריותו ולהכי נקט נמי תרי זימני נפרצה אומר לו גדור אף פעם שניה כשנפרצה צריך להתרותו שאינו סבור להיות חייב לגדור כל שעה ונפרצה פעם שלישית מספקא לר"י אם צריך להתרותו כל שעה או שמא סגי בתרי זימני ואין צריך להתרות בו יותר ור"ת מפרש דלהכי נקט תרי זימני לאשמועינן שאם יש תוספת מאתים בין מה שהוסיף בנפרצה לראשונה ובין מה שהוסיף בנפרצה שניה דאין מצטרפין לאסור ומראשונה לראשונה בטלי והאריכתי בהגזל קמא (ב"ק דף ק: ושם) ובפרק במה אשה (שבת דף סה.):

נתיאש

ג) [לקמן ג.] ב"ק ק. [מוספתא כלאים פ"ג], ד) [נ"ל בתמיה], ה) נ"א וא"ת, ו) דף ל:, ז) דף ל..

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לפיכך יבו' מנו דאי בע' אבר מבר לקחתיה. קשה לי למ"ל מדין מגו ולא בפשיטו כי היכי דנאמן לקחתיה מכח דשהו הרבה מוכח שהוא שלו ה"ל והא נאמן מדשהו הרבה מוכח שהוא בנה משלו ומאי אולמיה טענת לקוח מטענת אחי בתיתי:

הגהות הב"ח

(א) בשבנה בגויל זה נותן: (ב) תוס' ד"ה אומר וכו' דהוא המוזיק:

מוסף רש"י

כפיסין. מתיכות עץ (חגיגה סז.). מחיצת הכרם. קיימא לן היה גדר בינתים זה סומך וכרים לגדר מכאן חה סומך גפנים לגדר מכאן (ב"ק ק.). אומר לו גדרו. אלא יוסף התנאה אחד מאתים בעוד המחילה פרוצה ותאסר (שם ק:).

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ב מהל' כלאים הל' יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף ג:

ב מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ד:

ג ג מיי' שם הלכה יא טור שם:

ד ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

ה ה ו ז מיי' שם הלכה טז וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנח סעיף ג:

ו ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

ז ט מיי' פ"ז מהל' כלאים הל' ח סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רלו סעיף מז:

רבינו גרשום

השותפין דאית להו חצר בשותפות ונתרצו לחלוק ולעשות מחיצה: בונין את הכותל לאמצע: **גמ'** גודא. כותל: כדתנן ג) מחיצת הכרם שנפרצה לזה היה לו שדה תבואה ולזה היה לו כרם והיתה כותל מחיצה מפסקת בין השדה לכרם. ועכשיו נפרצה מחיצת כרמו דיש לחוש שלא יתערבו הזרעים בכרם. אומרים לו בית דין לבעל הכרם גדור.

ג) עי' תוס' לקמן ד"ה כדתניא.

עין משפט
נר מצוה

ח א מיי' פ"ג מה"ל סכ"ט הלכה ו ועיין הגהות סמג עשין פב עוש"ע ח"מ סי' קנט סעיף ב וסי' קס סעיף ח:

רבינו גרשום

נתייאש מן הזמן שקבעו לו ב"ד ולא גדרה ינחערבו הזורעים בכרם הרי זה קידש ושעונין שריפה ככלאי הכרם כדכתיב פן תקדש המלאה ודרשי' לה (חולין קט"ו) פן תוקד אש. ואותו בעל מחיצה חייב באחריות זרעוני של זה שהופסדו וחייב לשלם דמיהן. השתא כיון דאשכחן דהאי מחיצה דמתני' כותל הוא דילפי' לה ממחיצת הכרם דייקא מתני' טעמא דרבי שניהן לעשות מחיצה משום הכי בונין אותו באמצע שניהן ביחד הא לא רצו שניהם לבנות ביחד אלא אחד רוצה ואחד אינו רוצה אין מחייבין אותו שאינו רוצה לבנות חלקו בעל כרחו. והואיל ראין כופין אותו לבנות ש"מ שזה שהמעכב רואה בחצר חבירו אותו היזק ראיה לא שמיה היזק: ומקשה מאן לימא לן דהאי מחיצה דמתני' גודא דאיכא למידק כדקאמרת דהיזק ראיה לאו שמיה היזק. אימא מאי מחיצה דמתני' פלוגתא. חלוקה שנתרצו לעשות חלוקה. והכי פריש למתני' השותפין שרצו לחלוק חצירן בונין את הכותל באמצע. ואידיק הכי כיון דנתרצו לחלוק אם זה מעכב שאינו רוצה לעשות עמו הכותל הואיל דמקפידין זה על זה שלא ישתמש האי בחלק חבירו (היו) כופין אותו ובונין את הכותל באמצע בעל כרחו משום דהיזק ראיה (דילה) שמסתכל בחצר חבירו הוי היזק. ומהדר ליה אי הכי דפלוגתא הוי אמאי קתני שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מיבעי ליה: אלא מאי גודא. אמאי קתני תו בונין את הכותל. והא כל לשון משנה לשון קצרה הוא. וכיון דההיא שרצו לעשות מחיצה היינו כותל בונין אותו מיבעי ליה ולא איצטריך למיתני כותל. ואבתי היזק ראיה שמיה היזק: ומתרץ ליה לעולם מחיצה גודא. ודקשיא לך בונין אותו מיבעי ליה משום הכי איצטריך למתני כותל דאי תנא בונין אותו הוה אמינא במסיפס בעלמא סגי. מחיצה הקנים עראי שקורין בל"ע פלפי"ט. קמ"ל כותל. דצריכי למיעבד כותל של קיימא ולעולם כדאמינא דמחיצה גודא היא ולא שמיה היזק: בונין את הכותל באמצע פשיטא. אכתי מקשה למאן דאמר גודא כי האי גוונא ח) בשלמא אי אמרי' מאי מחיצה פלוגתא מש"ה איצטריך למיתני בונין את הכותל דלא סגי בלאו הכי דאצטריך לאדבר כותל. והאי דקתני באמצע ודאי לא איצטריך למיתנייה הואיל דקאמר פלוגתא. אלא אגב דאיצטריך למתני כותל קתני באמצע ולא משום דוקא אלא אי אמרת דהאי מחיצה גודא היא בשלמא כותל לא מיתחר הוא משום דאתי למעוטי מסיפס ולא לגופיה איצטריך. אלא ודאי באמצע מיותר הוא דכיון דשותפין ניהו בהאי חצר ורצו לעשות גודא פשיטא דבאמצע בונין אותו והשתא לא מצית למימר אגב דאיצטריך למתני כותל קתני באמצע משום דכותל גופיה לא אתא אלא לאפוקי מסיפס בידאי לא איצטריך באמצע אלא לעולם דאמר' מחיצה פלוגתא והיזק ראיה שמיה היזק. לעולם אימא לך מחיצה גודא ודקא קשיא לך באמצע למה לי (לא) צריכי דודאי לא מייתר הוא דהכא במאי עסקינן דאקדים חד מינייהו דאריצה לחבריה שלא רצו שניהן מתחלה אלא אחד פייסו לחבירו עד שנתרצה לו שיעשה כותל. עכשיו אי לא תני דבונין באמצע בחלק שניהן הוה אמינא דיכול למימר ליה כי נתרציתי לעשות מחיצה בכך נתרציתי שלא אשתמש באוירא דידך אבל למעוטי בתשמיש שלי ליתן מקום חצי הכותל לא נתרציתי: קמ"ל. דכיון דנתרצה בונין את הכותל באמצע חצי בחלק זה וחצי בחלק זה. ולהכי איצטריך למתני באמצע ולעולם מחיצה גודא הוא ואבתי היזק ראיה לאו שמיה היזק: בגינה העומדת בעיר קא מיירי אריכא היזק ראיה שרואה מה שבחצר חבירו. קתני וכן בגינה דמחייבין אותו לגדור. אלמא היזק ראיה שמיה היזק: לא לעולם אימא לך לאו שמיה דעבמא דהיזק ראיה. אלא משום דמסתכלין בגינתו ומכניסין בו עין הרע [כדר' אבא: א"כ כדקאמרת דמשום טעמא דעין הרעה מחייבין לגדר בגינה ולאו משום היזק ראיה מאי וכן בגינה כלומר דמשמע דאותו דין עצמו שנותב בגינה ולטעמיך אינו דין א'. בשלמא לדידי דאמינא אידי ואידי משום היזק ראיה לחבר אתי שפיר וכן בגינה אלא לדידך מאי וכן: ומשני האי דקתני וכן בגינה אגוויל וגזית מה בחצר מקום שנהגו לבנות בגויל ובגזית בונין בן בגינה ולעולם לא קשיא לי: כותל חצר שכין שני חצירות שנפל אם א' מהן מעכב מלבנותו מחייבין אותו לבנותו בעל כרחו

ח) פסיטות היא. ט) [נראה דל"ל אם רוצה למנוע הכותל מן החלון לריך למנוע ד' אמות וכו'): ג) [נראה דל"ל ואם גם לבנות כותל מנגד כותל החצר ולזה יש לו חזקה וכו'):

נתייאש הימנה ולא גדרה. דוקא נתייאש אבל לא נתייאש ועוסק בו שעה לגדור אע"פ שהוסיף מאתים מותר כדתנן במסכת בלאים (פ"ה מ"ו) הרואה ירק בכרם ואמר כשאגיע לשם אלקטנו הוסיף מאתים מותר לכשאחזור אלקטנו הוסיף מאתים אסור אלמא כשהוא מחזר אחר לקיטתו אפילו הוסיף מאתים מותר והטעם יש לפרש משום דכתיב (דברים כב) לא תזרע כרמך כלאים דומיא דזריעה דנייתא ליה:

וחייב באחריותו. אע"ג דהיזק שאינו ניכר לא שמיה היזק (גיטין נג.) נראה לר"י דהתם חשיב היזק ניכר שהרי ניכר הוא שהוא כלאים כשרואה הנפנים בשדה ומטמא אע"פ שרואין הארץ על הטהרות לא חשיב היזק ניכר דמי יודע אם הוכשרו אבל אין לומר דה"ג הוי היזק שאינו ניכר וקנסוהו כמו במטמא (שם) שלא יהא כל אחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו דהכא ליכא למיחש להכי שבעל הכרם נמי מפסיד ועוד אי קנס הוא במזיד דוקא היה לו להתחייב: **ואימא מאי מחיצה פלוגתא.** מפרש ר"י משום דעל לשון גודא יש כמה קושיות כדפריך בסמוך לפיכך דוחק לפרש מחיצה פלוגתא אע"ג דבכל מקום הוי מחיצה גודא: **וביון** דיצו בונין **את הכותל בעל** כרחו. לקמן מוקי לה כשאין בה דין חלוקה ותימה לר"י דאמאי נקט תנא דמתני' באין בה דין חלוקה וקתני רצו לא ליתני רצו ולאיירי בשיש בה דין חלוקה ותי' דקמ"ל דס"ד בשאין בה דין חלוקה דמלי לימיחר כי (ה) איתרצאי לך לחלוק ע"מ שלא לעשות גודא אבל על מנת לעשות גודא לא איתרצי לך ויש ספרים דמקשין ומתרץ כן להדיא בשאלתי שמעתין: **הוה אמינא במסיפס בעלמא.** פי' ורצו דקתני אמסיפס ואע"ג דבלאו רצו נמי עושין מסיפס בעל כרחם כדמוכח בסמוך דקאמר מאי לאו בכותל לא במסיפס היינו מסיפס גרוע אבל כי רצו עושין מסיפס מגויל וגזית כמנהג המדינה ומקרי מסיפס לפי שהוא מלא חלוגות כדפי' בערוך ואינו מגין מהיזק ראיה א"נ לפי שאינו גבוה י' כדמוכח לקמן גבי גג הסמוך ו) לחצר דאמר ר"נ עושה לו מעקה גבוה י' ופריך למאי אי להיזק ראיה ד"א בעינן ואי לנתפס כגוב במסיפס סגי ובקונטרס פי' דרצו דקתני אחלוקה קאי ותימה דהא אסיק דממילה היינו גודא דאי פלוגתא לחצות מיבעי ליה ועוד היכי מצי למימר דה"א במסיפס בעלמא הא שמעינן ליה מסיפא דקתני אבל בזמן שניהם רוצים אפילו פחות מכלן יחלוקו והיינו לכל הפחות במסיפס ועוד היכא המ"ל במסיפס בעלמא הא בהדיא קתני בתחילת גזית וגויל: **בונין את הכותל באמצע פשיטא.** פריך כמו כל הנך פירכי דלקמן דלכאורה נעשות גודא כך הקנה זה כמו זה ופשיטא דבאמצע אבל למ"ד פלוגתא אינעריך למימר סד"א דמשום היזק ראיה יש לו לסייע בבנין הכותל אבל אין לו לבנות בחלקו בשביל כך: **תא** שמע וכן בגינה. לקמן מסקינן דה"ק וכן בגינה סתם כמקום שנהגו לגדור דמי הלכך דייק שפיר דהיזק ראיה שמיה היזק: **גינה שאני כדרבי אבא** וכו'. וא"ת ומהאי טעמא נמי לגדור בנקעה ויש לומר דשאני גינה שמגדלין בה ירק לאכילה וכל שעה היא עומדת בקמומיה אבל בקעה אינה עומדת בקמומיה אלא חדש אחד בשנה ולא מייתי לגדור אבל אסור לעמוד בשעה שעומדת בקמומיה וא"ת ומ"ד פלוגתא כיון דאשמעינן דאפילו בחצר שמיה היזק כל שכן בגינה ואמאי אינעריך מו למיתני וכן בגינה וי"ל דאינעריך וכן בגינה למיתני משום גויל וגזית: **נפל שאני.** שהורגלו לעשות דבר הנגע בחצר ולא למדו ליזהר זה מזה: **ודקאמרי** לה מאי קאמרי לה. כלומר פשיטא דנפל שאני ואדרבה היה לו להוכיח מדקתני ונפל דבעלמא לא שמיה היזק: ואע"ג דלקמן משמע דאיירי בחצר שאינה סמוכה לבה"ר מ"מ איכא היזק דרבים דזימנין דאתקי רבים ועיילי לתתם כדאמרי' לקמן ורשב"ג אע"ג דלית ליה אפי' טעמא דזימנין דאתקי רבים מ"מ מרחוק יכולין לראות לפנים ולכך לא פליג אלא אבית שער אבל בדלת מודה דכופין אותו לבנות: **מאי לאו בכותל.** פירוש ויהא בכותל דאלמא הכי פי' אין מולקין את החצר אפי' אחד בכותל בתוך שלו עד שיהא בה ד' אמות בכותל. אבל לעולם אימא לך אם יש בה ד' אמות לכל אחד חולקין אם לא לא לכנות ולבנות בתוך שלו וי"ל דמולקין משמע דאמאמע דאי אשמעינן דאפי' הוה ליה למיתני אין עושין כותל בחצר עד שיהא בו: **שאני** התם דאמר ליה בעל החצר לבעל הגג בו'. פירוש אמאי לא מייתי מדתניא לקמן (דף ו:) שאי חצירות זו למעלה מזו לא יאמר העליון הריני בונה מכנגדי ועולה אלא אם מסיע מלמטה ובונה אלמא שמיה היזק: ליה למיתני' בלשון קושיא דקתני סיפא מד' אמות ולמעלה אין מחייבין אותו לבנות גבוה כדמעיקרא אלמא ש"מ משום היזק ראייה הוא ומש"ה אין מחייבין אותו אלא כשיעור שאינו יכול לראות. והתמרץ מתרץ [לעולם] כדמעיקרא נפל שאני. והאי דאמר עד ד' אמות דבהכי הוא דין מחיצה ולא משום היזק ראייה: ת"ש בחים הפחותים לחצר וחצר פחות לרה"ר ונפל בית שער החצר. וכל בית החצר נתרצו לבנות. [כופין לא' מבני החצר המעכב לבנות] בית שער ודלת עמהן משום היזק ראייה דבני רה"ר. אלמא היזק ראייה שמיה היזק: היזק דרבים שאני. אבל היכא דאיכא היזק ראייה דיחיד כגון האי חצר השותפין לאו שמיה היזק: ת"ש קתני מתני' אין חולקין את החצר. האחין שבאו לחלוק בנכסי אביהן אין חולקין את החצר עד שיהא בה ד' אמות לזה וד' אמות לזה דהיכי תני לדיה. וכשהן חולקין מאי לאו כותל מעליא בעו למיעבד בינתיהון משום היזק ראייה: לא במסיפס בעלמא. חולקין דאע"ג דזה יכול לראות בזה: ת"ש חלונות שיש להם חזקה כדאמר לקמן מלמעלן ומלמטן ומכנגדן ד' אמות כלומר אם רוצה זה בעל החצר שהחלון פתוח בחצירו לבנות כותל בצד חלון. מלמעלה שאם רצה להגביה כותל (מן) החצר יותר מן החלון צריך להגביהו ד' אמות על החלון. אי נמי למטה אם רוצה ג) נמוך (מן) הכותל מן (הצד) שצריך להנמיכו ד' אמות ואם בא לבנות כותלו: ד) עד הכותל ולזה יש לו חזקת חלון בחצירו של זה צריך להרחיק ד' אמות וייבנה כדי שלא יאפיל חלונותיו: ותני עלה מלמעלה להם צריך שיהא גבוה ד' אמות על החלון כדי שלא יעמוד

קידש. התבואה אם הוסיף מאתים. ליפנא דקרא נקט פן תוקדש (דברים כב): **ועומד דרלו.** לבנות כותל (ד) דמדעת שניהן הוא דמייהיב חכמים שיבנו בין שניהן ולקמן [ג.] פריך כשרצו מאי דיה לרבי דהו אבל לא רצו שניהן שהיה אחד אומר דייה לחלקה במסיפס של יתדות עצים תקועים בארץ נמוכים לא כייפינן ליה ואין זה יכול לומר לו איני חפץ שתרצה עסקי: **פלוגתא.** חלוקת חצר שהוצרכו דעתם לחולקה וכגון שלא היה בה מ' אמות כדי לזה וכדי לזה שאין האחד יכול לכוף את חבירו לחולקה ולהכי תני שרצו שכיון שרצו לחולקה בונין כותל אבנים על כרחם ואם בא האחד לומר מי איכפת ליה ליה זו אלא מאי גודא בונין את הכותל בונין אותו מבעי ליה אי תנא אותו הוה אמינא במסיפס בעלמא קמ"ל כותל: בונין את הכותל באמצע וכו': פשיטא לא צריכא דקדים חד ורצייה לחבריה מהו דתימא מצי א"ל כי איתרצאי לך באוירא בתשמישתא לא איתרצאי לך קמ"ל והיזק ראיה לאו שמיה היזק (סימן גינה כותל כופין וחולקין חלונות דרב נחמן) ת"ש וכן בגינה גינה שאני כדר' אבא דאמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב אסור לאדם לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמומיתה והא וכן קתני אגויל וגזית ת"ש כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנות עד ד' אמות נפל שאני ודקארי לה מאי קארי לה סיפא איצטריכא ליה מד' אמות ולמעלה אין מחייבין אותו ת"ש כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר ש"מ היזק ראיה שמיה היזק הזיקא דרבים שאני ודיחיד לא ת"ש אין חולקין את החצר עד שיהא בה ד' אמות לזה וד' אמות לזה הא יש בה כדי לזה וכדי לזה חולקין מאי לאו בכותל לא במסיפס בעלמא תא שמע החלונות בין מלמעלה בין מלמטה ובין מכנגדן ד' אמות ותני עלה מלמעלן כדי שלא יציץ ויראה מלמטן כדי שלא יעמוד ויראה מכנגדן כדי שלא יאפיל הזיקא דבית שאני תא שמע דאמר רב נחמן אמר שמואל גג הסמוך לחצר חבירו עושין לו מעקה גבוה ד' אמות שאני התם דאמר ליה בעל החצר לבעל הגג לדידי קביעה לי תשמישי לדידך לא קביעה לך תשמישתך ולא ידענא בהי עידנא סליקא ואתית דאצטנע

השותפין הבונה כותל בחצר כנגד חלונותיו של חבירו בין מלמעלה וכו' אם הכותל גבוה יותר מן החלונות צריך להגביה למעלה מהן ד"א כדמפרש ואזיל כדי שלא יסמוך על כותלו ויסתה וילקה בחלונותיו של חבירו: **בין מלמטה.** אם הכותל נמוך מן החלונות צריך להשפילו מהן ד"א כדי שלא יעמוד על עודי כותלו וילקה: **ומכנגדן.** צריך להרחיק את הכותל מן החלונות ד' אמות כדי שלא יאפיל: **הזיקא דרבים שאני.** שאדם עושה בביתו דברי הנגע: **מעקה גבוה ארבע אמות.** כדי שלא יראה בחצר שהיה כשהוא משתמש בגגו: **ולא ידענא בהי עידנא דקא אתיא.** דאיצטנע

מסורת הש"ס

ח) [לקמן נט.]. ב) [ס"ס, ג) ב"מ קו. ע"ש. ד) לקמן ה., ה) לקמן ז:, ו) לקמן יח., ז) לקמן כב., ח) [שם:]. ט) לקמן ו:. י) ל"ל נגג.

תורה אור השלם

ו) והנה מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות: במדבר לא מג

גליון הש"ס

גמ' דקארי לה. עי' מהגאוני הרמב"ן לקמן דף י: ד"ה ש"ל ד"ה גילכתא דש"י: **שם** דקארי לה. לעיל יט ע"א וש"נ:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ורטעמא דרלו: (ב) שם ואימא מאי מחיצה פלוגתא: (ג) שם קנינא לי תשמישתי: (ד) רש"י ד"ה וטעמא וכו' מדעת שניהן היא דחייבום מכמיס: (ה) תוס' ד"ה וכיון וכו' כי איתרציתי לך ויש ספרים דמקשה ומתרץ:

מוסף רש"י

נתייאש הימנה ולא גדרה. ינמתן כך הוקיע הזרע אחד מן המתאים שהיו בה כשיתר (שם). הרי זה קידש. ואין בטל אלא באחד ומתאים וכאן יש ק"ש מן הייתר ואחד כאיסור (שם). **רחייב באחריותו.** דגרם לאסור מבאתי של מבירו (בכורות נח:). **אסור לאדם שיעמוד כו'.** שלא יפסילנה בעין הרע (ב"מ קז:). מחייבין אותו לבנותו **עד ד' אמות.** דבהכי סגי לאיזק לרוחה (לקמן ה.). כופין אותו. **אם כן האחר שאינו רוצה לסייע** אם לא לבנות בעל כרחו. **לבנות בית שער** ודלת לחצר. לבנות להן בית שער לחיות שומר פתחה ויוסב אם בגל ומרחוק אם בני רשות הרבים מלגלגין באחר, ולא לשמר האחר לבנותו (לקמן ה.). החלונות. מי שהיו לו חלונות פתוחים לאחר מחיצו והוחזק בדבר זה אלם שנים ובא בעל האחר לבנות אם ניחל. צריך לשמר ד' אמות, בין מלמעלה. אם בא לבנותה יבנה כותלו ד' אמות מן החלונות, בין מלמטה. אם בא לבנותו נמוך צריך להפילו מן החלונות ד' אמות, ועומד מכנגדן. צריך להבנות שיעור שלא יהא בהשפנו על חלונו ויפסיל ולאסו ולילה דרך חלונות וילקה בנגע מבירו (לקמן נב:). בדי שלא יעמוד. על אם עודי כיתלו וילקה (שם). מכנגדן. צריך להיתיק, כדי שלא יאפיל. ולא יהיו מנת דבריתא שיעורא (שם). עושין לו מעקה גבוה ד' אמות. משום היזק ראיה (לקמן ה.).

רבינו גרשום (המשך)

עד שיהא גבוה ד"א דלא מצי אינש לאסתכולי דרך הליכתו עד שיהא גבוה ד' אמות אלמא משום היזק ראיה הוא. ומשני דהיכא דנפל שאני האיל דהוי מעיקרא הכותל כדין הוא דמחייבין אותו עד ד' אמות דפחות מכן לא מצי למיבנייה דהכי שמה מחיצה אבל גבי מתני' שלא היה מעולם מחיצה אין מחייבין המעכב: ודקארי לה מאי קארי לה אמאי קארי לה כלו' דקארי לה מקשה קושיה קרשי' זו אמאי מקשה לה. וכי לא היה יודע דהיכא דנפל שאני ומה ראה להקשותה. ומשני לעולם משום קושיא מייתינן לה משום דחזא בסיפא איצטריך

דאקדים חד מינייהו דאריצה לחבריה שלא רצו שניהן מתחלה אלא אחד פייסו לחבירו עד שנתרצה לו שיעשה כותל. עכשיו אי לא תני דבונין באמצע בחלק שניהן הוה אמינא דיכול למימר ליה כי נתרציתי לעשות מחיצה בכך נתרציתי שלא אשתמש באוירא דידך אבל למעוטי בתשמיש שלי ליתן מקום חצי הכותל לא נתרציתי: קמ"ל. דכיון דנתרצה בונין את הכותל באמצע חצי בחלק זה וחצי בחלק זה. ולהכי איצטריך למתני באמצע ולעולם מחיצה גודא הוא ואבתי היזק ראיה לאו שמיה היזק: בגינה העומדת בעיר קא מיירי אריכא היזק ראיה שרואה מה שבחצר חבירו. קתני וכן בגינה דמחייבין אותו לגדור. אלמא היזק ראיה שמיה היזק: לא לעולם אימא לך לאו שמיה דעבמא דהיזק ראיה. אלא משום דמסתכלין בגינתו ומכניסין בו עין הרע [כדר' אבא: א"כ כדקאמרת דמשום טעמא דעין הרעה מחייבין לגדור בגינה ולאו משום היזק ראיה מאי וכן בגינה כלומר דמשמע דאותו דין עצמו שנותב בגינה ולטעמיך אינו דין א'. בשלמא לדידי דאמינא אידי ואידי משום היזק ראיה לחבר אתי שפיר וכן בגינה אלא לדידך מאי וכן: ומשני האי דקתני וכן בגינה אלא האי דקתני וכן בגינה אגוויל וגזית מה בחצר מקום שנהגו לבנות בגויל ובגזית בונין בן בגינה ולעולם לא קשיא לי: כותל חצר שכין שני חצירות שנפל אם א' מהן מעכב מלבנותו מחייבין אותו לבנותו בעל כרחו

דאיצטנע מינך לישנא אחרינא אמרי לה סברוה מאי מחיצה פלוגתא (א) דרבתיב [1]ותהי מחצת העדה [2]וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כורחן אלמא [3]היזק ראיה שמיה היזק (ב) אימא מאי מחיצה גודא (ג)(דתנן) [4]מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור נפרצה אומר לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה הרי זה קידש וחייב באחריותה וטעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא היזק ראיה לאו שמיה היזק אי הכי בונין את הכותל בונין אותו מבעי ליה אלא מאי פלוגתא אי הכי שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה כדאמרי אינשי תא נעביד פלוגתא ואי היזק ראיה שמיה היזק מאי איריא רצו אפי' לא רצו נמי א"ר אסי א"ר יוחנן משנתנו [5]בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו מאי קמ"ל (ג) דכי לית ביה דין חלוקה כי רצו פליגי תנינא [6]אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפילו פחות מכאן חולקין אי מהתם הוה אמינא אפילו פחות מכאן במסיפס בעלמא קמ"ל הכא כותל וליתני הא ולא ליתני הך סיפא איצטריכא ליה [7]וכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו (ד) [8](ל"א וכי רצו מאי הוי ליהדר ביה אמר רב אסי א"ר יוחנן בשקנו מידו כו' אדאשמעינן בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו לישמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו אי אשמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו הוה אמינא שאין בה דין חלוקה אפילו רצו נמי לא קמ"ל ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים יחלוקו מאי לאו אכותל לא אמסיפס בעלמא ליתני האי ולא ליתני האי סיפא אצטריכא ליה ובכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו): במאי אוקימתא למתני' בשאין בה דין חלוקה אי בשאין בה דין חלוקה כי רצו מאי הוי נהדרו בהו א"ר אסי א"ר יוחנן [9]שקנו מידן [10]וכי קנו מידן מאי הוי קנין דברים בעלמא הוא [11]בשקנו מידן ברוחות רב אשי אמר [12]בגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק וזה בתוך שלו והחזיק: מקום שנהגו לבנות כו': [13]גויל אבני דלא משפיא גזית אבני דמשפיא דכתיב [2]כל אלה אבנים יקרות במדות גזית [14](וגו') כפיסין ארחי לבינין ליבני אמר ליה רבה בריה דרבא לרב אשי ממאי דגויל אבני דלא משפיא נינהו והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא דילמא פלגא דגזית הוא והאי טפח יתירא לביני אורבי הוא דקאמרינן כפיסין ארחי לבינין ליבני והאי טפח יתירא לביני אורבי אמר ליה וליטעמיך כפיסין ארחי מנלן אלא גמרא גמירי לה גויל נמי אבני דלא משפיא גמרא גמירי לה איכא דאמרי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי ממאי דהאי כפיסין ארחי נינהו והאי טפח יתירא לביני אורבי דילמא מאי כפיסין אבני דלא משפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא דקאמרינן גויל אבני דלא משפיין גזית אבני דמשפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא אמר ליה וליטעמיך גויל אבני דלא משפיין מנלן אלא גמרא גמירי לה הכא נמי גמרא גמירי לה אמר אביי שמע מינה כל ביני אורבי טפח הני מילי בטינא אבל בריכסא בעי טפי ואיכא דאמרי הני מילי בריכסא אבל בטינא לא בעי כולי האי לימרא דבגזית (ה) דכל ד' אמות גובה אי הוי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה תלתין אמהתא ולא הוה פותיא אלא שית פושכי וקם כיון דאיכא טפח יתירא קאי ובמקדש שני מ"ט לא עבוד אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי ומנלן דהוה גבוה טפי דכתיב [3]גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון רב ושמואל ואמרי לה ר' יוחנן ור"א חד אמר בבנין וחד אמר בשנים

מאי קא משמע לן בשאין בה דין חלוקה. מע"ג דקא משמע לן דשמיה היזק ה"פ מאי קמ"ל במאי דאיירי באין בה דין חלוקה דישמעינן בשיש בה דין חלוקה [מע"ג דלא רצו] (כשרצו) פלגי מ)תימה הא קמ"ל דאפילו באין בה דין חלוקה דאיכא למימר על מנת לעשות גודא לא איתרלאי כדפירש לעיל: **כי** רצו מאי הוי ניהדרו בהו. למ"ד מחיצה גודא לא פריך דאיכא למימר דקנו ושיעבדו נכסיהן לבנין הכותל אלא למ"ד פלוגתא לא מהני קנין דקנין דברים בעלמא הוא דלא מסיק אדעתיה שקנו ברוחות:

קנין דברים בעלמא הוא. בפרק השוכר את הפועלים (נ"מ דף לד.) דתנן מתנה ש"ח להיות כשואל ומוקי לה בקנו מידו התם לאו קנין דברים הוא אלא קנין גמור הוא משעבד את עצמו אפס שאינם שיאלם: **רב** אשי אמר בגון שהלך בו'. תימה לר"י מה בא רב אשי להוסיף וכי איצטריך לאשמועינן דחזקה מועלת כמו קנין ונראה לר"י דהא קמ"ל דאע"ג דקתמר לקמן בחזקת הבתים (דף עג.) אלא בפנינו צריך למימר לו לך חזק וקני הכא כיון שאמרו אתה תקח רוח לפניה ואני רוח דרומית והלך והחזיק לו כל אחד בשלו זה אלא בפני זה נעשה כמי שקנו מידם ברוחות אע"פ אלא אמרו זה לזה לך חזק וקני:

ארבע אמות גובה אפותיא דה' קאי טפי לא קאי. וקשיא לר"ת הא לגיגין דגריגי קאי בשלשה טפחים ועוד הא קא חזינן דקאי בגזית טפי אפותיא ומיתי דהכי קאמר טפי לא קאי כמשפט גזית שרוצים בני אדם לבנותו שיעמוד ימיה רבים כשבונים בגזית:

טרקסין. אומר ר"ת דטרק הוי כמו טרוקי גלי ברכות (דף כח.) וסין הוי סיני כלומר שהיה מפסיק וסוגר את הלוחות שנתנו בסיני שהיו מונחות בארון שהיה בגית קדשי הקדשים וי"מ טרקסין פיס ומון שאותה אמה היתה שפוך אם מקודשת פנים או חוץ ולכך היו שם שתי פרוכת כדאמרינן ביומא (דף נא.): **שאני** התם דאיכא טפח יתירא. ה"מ לשנוי דאגב תקרה ומעזיבה קאי טפי כדאמרי' בסמוך: אמר

דאיצטנע מיניך. דבריו הללו אבל אבר החלוקה לתרוייהו קביעא תשמישתי' לכל אחד בחלקו כל שעה ולא עבדי בה מילי דלגנעא: **כיון דרלו.** לחלוק. ולקמן פריך מאי אריא רלו אפילו לא רלו הרי הן יכולין לכוף זה את זה: **בונין כותל.** של אבנים: **גודא.** אבנים ובחלר שיש בה דין חלוקה ועל כרחן חולקים: **ועטמא דרלו.** שהתנו לחולקה בכותל אבנים הא לא רלו אין מחייבין אותו אלא מסיפס בעלמא: **כדאמרי אינשי כו'.** תירולא הוא: **שאין בה דין חלוקה.** ר' אמות לא יחלוקו: **וכתבי הקדש.** ספר תורה שהוא בכרך אחד וכן נביאים וכתובים הכתובים בגליון כס"ת: **קנין דברים הוא.** ואין חליפין קונין אלא דבר הנקנה או (ו) מכר או מתנה או שעבוד הקרקעות שהקנין חל עליו או מטלטלין: **ברוחות.** זה בורר לו חלק מזרחי וזה בורר לו חלק מערבי וקנו מידם ומעתה נקנה חלק מזרחי לזה ואין לזה חלק בו וכן השני לחבירו: **והחזיק.** בחלקו רפק ביה פורתא וקרקע נקנה בחזקה (ז) אחרי אשר רלו בשעת חלוקה (ח): **אריא.** חלי לגינה והלגינה ג' טפחים והאריא טפח ומחלה ועובי הכותל אריא מכאן ואריא מכאן וטפח באמצע שנותן שם טיט לחברו: **לגיגים ליבני.** שלימות לגינה לעובי הכותל: **לגורמא דקרנא.** ראשי האבנים בולטות לחוץ שאינן חלקות ולהכי בעי רוחב טפח ימיה: **לגיגי אורבי.** בין דימוס שמכאן ובין דימוס שמכאן ונותן טיט באמצע: ה"ג **אימא לגיגי דלא משפיין: ש"מ כו'.** ונפקא מינה למקבל עליו לבנות כותל לחבירו: **בריכסא.** אבנים דקות וטיט בין שני הדימוסות: **למירמא דבגזית** (כו') **כל ד' אמות גובה אי הוה פותיא ה' טפחים קאי ואי לא לא קאי.** כדתנן במתני' בגזית זה נותן טפחיים ומחלה וזה נותן טפחיים ומחלה וקתני סיפא (ט)מחייבין אותן לבנותו עד ד' אמות ולפי חשבון זה לגובה שמנה צריך י' טפחים לרוחב: **והא אמה טרקסין.** דבגין שלמה דגזית הוה דכתיב אבני גזית (מלכים ז ה) והוי שלשים אמה קומתה ואין עוביו אלא אמה להבדיל בין ההיכל לקדשי הקדשים: **דאיכא טפח יתירא.** ומשום האי טפח פותיא אלי לאגבוה טובא ואין צריך לתת לכל ארבע אמות ה' טפחים לרוחב: **בבנין.** שהיה גובהו (ו) (מאה אמות כדתנן במסכת מדות (פרק ד מ"ו): בשנים

מאי קא משמע לן בשאין בה דין חלוקה. מע"ג דקא משמע לן דשמיה היזק ה"פ מאי קמ"ל במאי דאיירי באין בה דין חלוקה דישמעינן בשיש בה דין חלוקה [מע"ג דלא רלו] (כשרלו) פלגי מ)תימה הא קמ"ל דאפילו באין בה דין חלוקה דאיכא למימר על מנת לעשות גודא לא איתרלאי כדפירש לעיל: **כי** רצו מאי הוי ניהדרו בהו. למ"ד מחיצה גודא לא פריך דאיכא למימר דקנו ושיעבדו נכסיהן לבנין הכותל אלא למ"ד פלוגתא לא מהני קנין דקנין דברים בעלמא הוא דלא מסיק אדעתיה שקנו ברוחות:

קנין דברים בעלמא הוא. בפרק השוכר את הפועלים (נ"מ דף לד.) דתנן מתנה ש"ח להיות כשואל ומוקי לה בקנו מידו התם לאו קנין דברים הוא אלא קנין גמור הוא משעבד את עצמו אפס שאינם שיאלם: **רב** אשי אמר בגון שהלך בו'. תימה לר"י מה בא רב אשי להוסיף וכי איצטריך לאשמועינן דחזקה מועלת כמו קנין ונראה לר"י דהא קמ"ל דאע"ג דקתמר לקמן בחזקת הבתים (דף עג.) אלא בפנינו צריך למימר לו לך חזק וקני הכא כיון שאמרו אתה תקח רוח לפניה ואני רוח דרומית והלך והחזיק לו כל אחד בשלו זה אלא בפני זה נעשה כמי שקנו מידם ברוחות אע"פ אלא אמרו זה לזה לך חזק וקני:

ארבע אמות גובה אפותיא דה' קאי טפי לא קאי. וקשיא לר"ת הא לגיגין דגריגי קאי בשלשה טפחים ועוד הא קא חזינן דקאי בגזית טפי אפותיא ומיתי דהכי קאמר טפי לא קאי כמשפט גזית שרוצים בני אדם לבנותו שיעמוד ימיה רבים כשבונים בגזית:

טרקסין. אומר ר"ת דטרק הוי כמו טרוקי גלי ברכות (דף כח.) וסין הוי סיני כלומר שהיה מפסיק וסוגר את הלוחות שנתנו בסיני שהיו מונחות בארון שהיה בגית קדשי הקדשים וי"מ טרקסין פיס ומון שאותה אמה היתה שפוך אם מקודשת פנים או חוץ ולכך היו שם שתי פרוכת כדאמרינן ביומא (דף נא.): **שאני** התם דאיכא טפח יתירא. ה"מ לשנוי דאגב תקרה ומעזיבה קאי טפי כדאמרי' בסמוך: אמר

אימא בחצר של שנים לא אמרי' היזק ראיה שמיה היזק ושאני התם לגבי חצר וגג דאמר בעל החצר לבעל הגג לדידי קביעא תשמישתאי בכל שעה בחצרי לדידך לא קביעא תשמישתך בכל שעה לגג ולהכי בעי למעבד מעקה: **ל"א** [מפיר] כולה הלכה דכיון שרצו לחלוק אם מעכב א' מלעשות כותל בונין אותו בעל כורחו: **ג)** ועטמא דרצו לעשות [כותל] מש"ה בונין הא לא רצו כיון שניהן אלא א' רוצה וא' מעכב אין כחייבין אותו אלמא היזק ראיה לאו שמיה היזק: שרצו לחצות מיבעי ליה. כלומר אם איתא דמחיצה דתני' פלוגתא אמאי תני לעשות ליתני לחצות בשלמא אי אמרת גודא מיתני בלא לעשות. ומשני לעולם מחיצה פלוגתא ודקא קשיא לך שרצו לחצות מיבעי ליה לא קשיא דתני' פלוגתא ולעולם היזק ראיה שמיה היזק: מאי אריא דתני מתני' דצו לחלוק מש"ה בונין את הכותל באמצע בעל כורחו משום דהיזק ראיה דהואל דנתרצו לחלוק בונין אפי' לא רצו שניהן לחלוק דבין הוא דבונין את הכותל לאמצע אע"ג דלא נתרצה אידך משום היזק ראיה: משנתנו בשאין בה דין חלוקה שאין בה ד' אמות לזה וד' אמות לזה אם נתרצו שניהן לחלוק בונין את הכותל בעל כורחו הואיל דנתרצו לחלוק משום היזק ראיה ואם לא נתרצה א' מהן לחלוק אע"ג

ד) [אולי ל"ל דאיכא נגע בתפסים דבית שפי מבחנן]: **ה)** [נראה דל"ל בונין אותו בעל כרחו משום דהיזק לאיה שמיה היזק ואימא מאי מחיצה גודא וכו' ועטמא דלאו וכו']: **ו)** [ל"ל צריך לתרוץ בתמצע וכו']:

ט א ב ג מיי' פ"ב מהל' טוע"ש מ"מ סי' קנו סעיף ח: ר ד ה ו מיי' שם הל' י טוש"ע שם סעיף ב:

רבינו גרשום (המשך)

דמעכב אידך אין בונין הואיל דאין בה דין חלוקה: חנינא. בסיפא דמתני' אימתי אמרי' דאין חלוקה הואיל דלית בה דין חלוקה בזמן שאין שניהן רוצין: במסיפס בעלמא. חולקין הואיל ונתרצו קמ"ל רישא דמתני' דקתני כותל דלא סגי בלא כותל משום היזק ראיה: וליתני הא רישא דמתני' ולא בעי סיפא ליתיתי. ומשני סיפא איצטריכא לה לימיתי דקתני וכתבי הקדש לא יחלוקו. משום דקא נהוג בהו מנהג בזיון ואגב סיפא דלא סגי דלא ליתני קתני רישא אימתי בזמן כו': בשקנו מידן. דלא מצי למיהדר בהו: קנין דברים בעלמא הוא כלומר (אין זה) [איזה] קנין הוא עיקר כגון מתנה או מכירה או שום דבר שמראה לי החפץ שנותן למקבל יקונין מידו על כך אבל הכא שאדם אומר לחבירו ניטול קנין שנחלוק כגון זה קנין דברים בעלמא הוא דלא בברר על מה נוטל קנין ואכתי ליהדרו בהו: שקנו מידן ברוחות. דזה הקנה לזה אותו חלק שבצד רוח מזרח וזה לזה חלק שבצד רוח מערב דהיינו קנין גמור הואיל והובר על מה קנו: רב אשי אומר משה"ה לא מצי למיהדר בהו הואיל דקנו אע"ג דלית בה דין חלוקה כגון שהלך זה לאחר קנין להחזיק בחלקו דנעל גדר ופרץ כל שהוא והאי בתר הכי לא מצי למיהדר: **פיבקא** גויל. אבנים שנחצבו מן ההר דעדיין אין משופין והם ר' טפחים: גזית. אבנים משופין והן של ה' טפחים. כפיסין ארחי חצי לבינה לבינה שלימה היא ג' טפחים. מקום שנהגי לבנות בגויל דמן ר' טפחים זה נותן ג' טפח מחלקו בקרקע וזה ג' טפח. בגזית של חמש טפחים זה נותן טפחיים ומחצה בקרקע וזה נותן טפחיים ומחצה. כפיסין שהן טפח ומחצה זה נותן טפחיים וזה נותן טפחיים בקרקע וזה שכשיתן זה כפיס אחד מטפח ומחצה וזה כפיס אחד מטפח ומחצה הדיינו ג' טפחים עדיין צריך טינא ביני אורבי לפי שכשנניחין כפיס מכאן וכפיס מכאן (ו) ובאמצע כשיעור טפח של סיד כדי שיהיו מדובקות בטינא יפה והיינו ב' טפחים מן הקרקע לכל אחד: לבינים. כותל של לבינים לא הוי אלא ג' טפחים שאין מניחין לבינה כנגד לבינה אלא זו על גב זו: דלא משפיין. שאין משופות ומסותתות: ארחי. חצי לבינה: לבינים ליבני. הכי קרי להו בלשון [המדון]. (האי) ממאי דהאי טפח יתירא דמייתרי מתני' בגויל לפי משום דצריך ההוא טפח למורשי' דקרנא מן הכותל לפי מכותל של גזית משום דגזית משפייא וגויל לא משפייא דילמא האי גויל לאו מו' טפחים הוי כי אם פלגא דגזית. דהיינו ב' טפחים וכתבה ומש"ה צריך ליתן לכל חד וחד ג' טפחים מן הקרקע משום דהאי יהיב גויל מב' טפחים וכתבה [וכן] אידך דכי (טפי) וטפח דמייתר מתני' [בגויל] על אבני גזית משום טינא שמניחין ביני אורבי דאמרי' כפיסין ארחי כולי' דממאי דהני כפיסין דקתני מתני' ארחי נינהו דהיינו חצי לבינה והאי טפח יתירא דמייתר בכפיסין

טפי מלבינה משום (דביה) [דבינ] ארבי דלמא האי כפיסין דקתני מתני' אבנים דלא משפיין נינהו ולא מתוקנות כשאר ליבני. והאי טפח יתירא דמייתר למורשא דקרנתא שבולט מן הכותל הוא מ' לא קאמרת נמי הכי כולי': אמר אביי ש"מ מתני' דקתני בכפיסים זה נותן טפחיים וזה נותן טפחיים איכא למשמע מינה כל ביני ארבי טפח ליתן בלי סיד. והני מילי דסגי בטפח בטינא שמגובל מתול וסיד אבל בריכסא הייני טיט חצות שמגובל במים ועפר הואיל ואינו מדובק יפה בעי ודאי טפי מטפח: למימרא דכל כותל (ביני) [שכונין] מגזית גבוה ד' כגון זה שהיא להיזק ראיה שאין צריך להגביהו אלא ד' אמות דתתן כותל חצר שנפל וכו' והוא מאבני גזית שהם ה' טפחים וקמ"ל מתני' דאי פותיא ה' טפחים ההוא כותל דגבוה ד' אמות מצי קאי הכותל אבל אי גבוה טפי מד' לא קאי בה' טפחים רוחב: והא אמה טרקסין. הכותל שהיה מפסיק בין ההיכל לקודש הקדשים קרי ליה אמה טרקסין דעובי הכותל הוי אמה בת ר' טפחים ואי קשיא אמאי מקשה מגזית טפי מגויל וכפיסין ולימבי תריץ משום דבעי לאקשויי ליה מאמה טרקסין (דביני) [דבנו] מאבני גזית ומקדש ראשון היה גבוה ל' והתנא אמה טרקסין לא הוה פותיתה אלא י' פושכי אפ"ה קם ההוא כותל והיכי אמרת עד ד' אמות בגובה קאי כותל דעבה ה' טפחים ותו לא שאני התם הואיל ואיכא טפח יתירא על ה' טפחים מצי קאי עד גובה ל': במקדש שני מאי טעמא לא עביד אמה טרקסין. אלא פרוכה כדתנן בפ' הוציאו לו (יומא נא.) שתי פרוכות היו שם ובינהם אמה וכו': אתלתין קאי. כלומר מקדש ראשון שהיה גבוה ל' אמה כעובי אמה מצי קאי טפי לא קאי ותד אמר בבנין שהיה גבוה יותר מן הראשון:

תורה אור השלם

1 ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות: במדבר לא מג

2 כל אלה אבנים יקרת במודת גזית מגררות במגרה מבית ומחוץ וממיסד עד הטפחות ומחוץ עד החצר הגדולה: מלכים א ז ט

3 גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון אמר יי צבאות ובמקום הזה אתן שלום נאם יי צבאות: חגי ב ט

גליון הש"ס

גמרא בגון שהלך וה. עי' בתוספות רשב"ם סי' אלף רכ"ו וע"ש:

הגהות הב"ח

(א) גב' דכתיב ותהי מחצת: **(ב)** שם ואימא מאי מחיצה גודא כדתנן מחיצת הכרם שנפלה אומר לו גדור חזרה ונפרצה: **(ג)** שם מאי קמ"ל (דכי לית ביה דין חלוקה) תא"מ ונ"ל ג' אומ' כשאין בה דין חלוקה: **(ד)** שם לא יחלוקו וכי רלו מאי הוי ליהדר ביה וכי' נקשו מידן כו' לישנא אחרינא דלאשמעינן בשאין בה: **(ה)** שם למירמא דבגזית כל ב"ל ד' אמות: **(ו)** רש"י ד"ה קנין וכו' אי במכר לו במתנה: **(ז)** ד"ה בנין שהיה גובהו ק'. נ"ב נראה דזה הוא עשות דהכי היה לאמון היה גבוה ק"כ אמה דהייני ל' מעליה לאשוים והבית גופיה ל' מ"מ מקדש לאמון גבוה יותר וע"כ ל"ל דף ל"מ ע"ב:

מוסף רש"י

אבל בזמן ששניהם רוצים כו'. משום דכתי' וכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו תני רשא יחלוקו (לקמן י"א.). **וכתבי הקדש.** כ"ל ספרים והיו דגלים לאמתן בגליון כס"ת אלנו לפיכך נגלו הדבר לאמתן (שם).

רבינו גרשום

ע"ג הכותל ויגחין ויצין ויראה בחלון ומלמטן צריך לנמוך ד' אמות שלא יעמוד זקוף על גבי הכותל ויראה בבית אלמא היזק ראיה שמיה היזק: היזקא דבית שני טפי מחצר. דאינש (ו) צניע דשמיש בבית טפי מחצר: גג הסמוך לחצר חבירו. דחצר גבוה קרקעיתה ושוותה לגג חבירו צריך בעל הגג לעשות (מעשה) מעקה גבוה ד' אמות שלא יסתכל בתוך חצר חבירו אלמא היזק ראיה שמיה היזק: לא לעולם